

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

**2025-YIL APREL.
NAVBATDAN TASHQARI SON**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 818 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeveva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 28-fevraldagi
333/5-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ПРИНЦИПЫ ПЕРЕХОДА УЗБЕКИСТАНА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ, СУЩЕСТВУЮЩИЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ	12
Набиев Дилмурод Хамидуллаевич	
YaSHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLASH TIRISH TA'SIRIDA MEHNAT BOZORINING TRANSFORMASIYASI	19
Abduraxmanov Kalandar Xo'jaevich	
РОЛЬ ТВОРЧЕСКОГО ТРУДА В ПОВЫШЕНИИ ЕГО ЭФФЕКТИВНОСТИ	26
Гулямов Саидахор Саидахмедович, Икрамов Мурат Акромович, Очилов Акрам Одilovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASH MAQSADIDA "YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ZARURATI	33
O.X. Hamidov, D.Sh. Yavmutov	
ESG-ИНСТРУМЕНТАРИЙ КАК ФАКТОР УСИЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	38
Татьяна Юрьевна Анопоченко, Сергей Вадимович Ревунов, Роман Вадимович Ревунов	
TRANSITION OF RUSSIAN REGIONS TO A CLOSED-LOOP ECONOMY	49
Nikonov Sergey Mikhailovich, Ochilov Akram Odilovich, Filipenko Alexander Alexandrovich	
"YASHIL" IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TUZILISHI	53
Navruz-Zoda Baxtiyor Negmatovich	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА И МОДЕРНИЗАЦИИ РАБОЧИХ МЕСТ В УЗБЕКИСТАНЕ	59
Зокирова Нодира Каландаровна	
KREATIV IQTISODIYOT VA UNING INDUSTRIYA TURLARINING NAZARIY MASALALARI	64
Mamayunus Pardaev, Obid Pardaev, Akram Ochilov	
EKOLOGIK OMILLARNI HISOBGA OLGAN HOLDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHDA ERISHISH	73
Saidov Muhammadali Hakimovich, Ochilov Akram Odilovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o'g'li	
INNOVATION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARI KOOPERASIYASINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	81
Raxmatulla Ergashev	
KARTOSHA MOSLANUVCHAN NAVLARI TURLI EKISH MUDDATLARI VA MULCHALASHLARDA HOSILDORLIGI HAMDA IQTISODIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	86
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Toshpulatova Surayo Tulqin qizi, Ismayilov Alisher Isroilovich	
YASHIL IQTISODIYOT – INNOVATION RIVOJLANISHNING KALITI	90
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ» В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	93
Сайёра Насимовна Хамраева	
SABZAVOT (SHIRIN) MAKKAJO'XORI AJRATILGAN MOSLANUVCHAN NAV-DURAGAYLARINI ASOSIY VA TAKRORIY EKINLAR SIFATIDA TURLI MUDDATLARDA YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	97
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Nurillaev Ilhom Xolbek o'g'li, Jabborov Botir Shukurovich	
ZAMONAVIY BOZOR MUNOSABATLARIDA SAVDONI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI	101
Ivatov Irisbek	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	105
Yadgarov Akram Akbarovich, Abdiyeva Flora Botir qizi	
GREEN ECONOMY: GLOBAL PERSPECTIVE AND UZBEKISTAN'S PATH	110
Dilmurod Mirza-Akhmedovich Rasulev, Dildorakhon Ulugbek kizi Shomuradova	

OLIY TA'LIM XIZMATLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TARG'IB QILISH BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	113
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
TURIZM INDUSTRIYASINI BARQAROR STRATEGIK RIVOJLANTIRISHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR TAHLILI	116
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
ЗЕЛЁНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ФАКТОРЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	120
Орипов Ильхом Абдуллаевич	
Перспективы развития цифровой трансформации в Республике Узбекистан	128
Мусабеков Джорабек Хакимджанович, Воронин Сергей Александрович	
YASHIL IQTISODIYOT – BARQAROR RIVOJLANISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA.....	133
G.Erkayeva	
Barqaror ish o'rinlarini yaratishda yashil iqtisodiyotning o'rni	138
Qo'chqorov G'aybulla Fayzullayevich, Qo'ziyeva Shaxnoza Bozor qizi	
ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	141
Фазлитдин Бахадиорович Аминов	
RESPUBLIKADA EKOLOGIK TOZA MAHSULOT YETISHTIRISH ASOSIDA ELEKTRON SAVDONI RIVOJLANTIRISH	145
Q. J. Mirzayev, F. F. Ulug'murodov	
Qoraqalpog'istonda sanoatni restruktizatsiyalash va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish: muammolar, istiqbollar va statistik tahlillar	150
Abipova Gulmira Salavatdinovna	
CHORVACHILIK XO'JALIKLARINI RIVOJLANTIRISHDA AGLOMERATSIYANING AHAMIYATI.....	153
Xusainov Oybek Jabborovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYASINING KOMPANIYA UCHUN AHAMIYATI.....	156
Ergashev Toxir Kurbanovich, Toxirova Nigora Zokirjon qizi	
CHORVACHILIK KLASSTERLARI VA AGLOMERATSION RIVOJLANISH: O'ZARO TA'SIR VA SYNERGIYALAR	161
Xusainov Oybek Jabborovich	
HUDUDLARNING INNOVATSIYON SALOHİYATINI BAHOLASH	165
J.A. Ismatullayev, A. Do'lanov	
СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	171
Нафасов Тохиржон, Г. П. Эркаева	
Mamlakatimizda ishsizlikni kamaytirishga qaratilgan islohotlar.....	174
Djurayev Olimjon Narkulovich	
USE OF THE ADVANCED EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES OF FARMING AND HOUSEHOLDS	178
Ochilova Nargiza Akramovna	
SHAHAR AGLOMERATSIYALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	181
Xidoyatova Nigora Shorakibovna	
IQTISODIY O'SISHDA MEHNAT MIGRATSIYASINING AHAMIYATI.....	184
Djurayev Olimjon Narkulovich, Saidakbarov Jamshid Ne'matullo o'g'li	
TURIZMNIDA RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	189
Qosimov Jahongir	
РЫНОК ГОСТИНИЧНЫХ УСЛУГ В ТУРИЗМЕ В УСЛОВИЯХ ДИВЕРСИФИКАЦИИ И ДЕМОКРАТИЗАЦИИ ГОСТИНИЧНОЙ ИНДУСТРИИ	192
Ташмаматов Садирдин Нажмиддинович	

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KADRLAR MALAKASINI OSHIRISHDA DUAL TA'LIMDAN FOYDALANISHNI BOSHQARISH	196
Ochilov Akram Odilovich, Xamidova Mo'tabarxon Abdumalik qizi	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA AUTSORSING XIZMATLARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	201
Nasiba Ergasheva	
KORXONALARDA XODIMLARNI BOSHQARISHNING ASOSIY TAMOIYILLARI	207
Djurayev Olimjon Narkulovich, Nurullayeva Vazira O'ktamovna	
ЗЕЛЁНЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ И РИСКИ	211
Номазов Бахром Бобомуродович	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ESG В ФИНАНСОВУЮ СФЕРУ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	215
Алимова Азиза Шерзатовна	
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TECHNOLOGIES ON MANAGEMENT	219
Ergashev Tokhir Kurbanovich, Tohirova Nigora Zokirjon kizi	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT STRATEGIYASI"NI AMALGA OSHIRISHNING ZARURIYATI VA ISTIQBOLLARI	224
Ergasheva Nazira Muratovna, Soyibov Mirjon Bekjonovich	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УСЛУГ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ, ВЛИЯЮЩИХ НА ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ	227
Алимова Муниса Юлчиевна	
РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЕЁ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЗНАЧИМОСТИ.....	232
Расулов Нозимжон Набиджонович	
AGLOMERATSIYA VA IQTISODIY O'SISH: SABAB-OQIBAT ALOQASI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	236
Xidoyatova Nigora Shorakibovna	
KORXONALARNING SOLIQ IDORALARIDA HISOBGA OLINISHIDAN HOSIL BO'LGAN ORTIQCHA TO'LOVLARINI BOJXONA TO'LOVLARIDA HISOBGA OLISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	239
Boykabilov Bahodir Mustafaevich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLARGA INVESTITSİYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI	242
Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Bozorov Yashnarbek Xayrulla o'g'li	
ORGANIK QISHLOQ XO'JALIGIDA "IXTISOSLASHTIRILGAN AGROKOOPERATIV" TASHKIL ETISH ORQALI TA'MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH.....	248
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
MAMLAKATIMIZDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHI UCHUN ZAMONAVIY HUQUQIY ASOSLARI.....	254
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
TURIZMNING MADANIY-TARIXIY RESURLARI: ASOSIY TUSHUNCHALAR VA TAMOIYILLAR	258
Ruzmanov Dilshod Usmanovich	
BARQAROR TURIZM DESTINATSIYALARINING SIG'IMINI BAHOLASH METODIKASI.....	262
Ibroximov Nodirbek Xasanovich	
ВОЗОБНОВЛЯЕМЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ КАК ОСНОВА ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ	266
Хусаинов Равшан Рахимович	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ И ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ.....	272
Раимова Муборак Джураевна	
"YASHIL IQTISODIYOT"NING ASOSIY XUSUSIYATLARI	276
Djumayev Asqar Xaydarovich	

RAQAMLI MARKETINGNING ISTE'MOLCHI XULQ-ATVORIGA TA'SIRI.....	281
Raimova Muborak Jurayevna, Dilmurodov O'tkir	
HUDUDNING IJTIMOIIY-IQTISODIY SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	287
SH.A. Buriyev	
SAVDO XIZMATLARINING ASOSIY FAOLIYAT KO'RSATKICHLARI TIZIMINI BAHOLASH.....	291
Muxamedova Aziza Ravshanovna	
YASHIL IQTISODIYOT VA GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI: YASHIL IQTISODIYOTNING IQLIM O'ZGARISHINI YENGISHDAGI O'RNI VA GLOBAL HAMKORLIK.....	295
Usmonov Murodjon Xolmurod o'g'li, Ulug'bek Eshmaxmatov	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА.....	299
Абдулов Дамир Рустамович	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ISTIQBOLLARI	305
Yuldashev Shamsiddin Qiyamiddinovich, Boliyeva Baxora Farxodovna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА: КОНЦЕПЦИИ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	308
Туляганова Шахноза Самукджановна	
О'ТА ERTAGI TARVUZNING HIMOYALANGAN JOYLAR UCHUN MOSLANUVCHAN NAV VA DURAGAYLARINI AJRATISH, ULARNI TURLI O'G'IT ME'YORLARIDA HOSILDORLIGI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	311
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Amirov Xamidulla Suyunovich, Umirova Durdona Muqum qizi	
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПЛОДООВОЩНОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ	315
Уралов Элшод, Вельм М.В.	
DEVELOPMENT STRATEGY AS A MODEL OF PROGRESS IN HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN.....	320
Abdiev Alimardon	
ОСОБЕННОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СЕКТОРА ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ И РАЗВИТИЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА.....	322
Мухаммадбобур Салимов	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	326
Suyunov Jabbor Mahmudovich	
"SALOHİYAT" TUSHUNCHASINING MAZMUNI VA IQTISODIY-IJTIMOIIY MOHIYATI.....	331
Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
DAVLAT BOSHQARUVIDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	334
Salimov Muhammadbobur Qodir o'g'li	
O'QUV JARAYONLARINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	337
Tilakov Sherzod	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAMOYILLARI ASOSIDA BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA YASHIL IQTISODIYOTNING AHAMIYATI.....	340
Sattarov Umirzoq, Ro'ziev Zafar Ikromovich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT XOM ASHYOLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH TENDENSIYALARI.....	343
Xazratov Sarvar Ibragimovich	
YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KADRLAR TAYYORLASHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	348
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, O'rinov Diyorbek Xolmo'min o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATI O'QUV MARKAZLARI VA KURSLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	353
Tilakov Sherzod Akbarovich	

SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT ISHLAB CHIQRARISH VA SOTISH SIFATI HAMDA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNI BOSHQARISH YO'NALISHLARI.....	357
Ochilov Akram Odilovich, Ziyodullayeva Marjona Alisher qizi	
OMMAVIY TADBIRLAR YORDAMIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH: O'ZBEKISTON VA XALQARO TAJRIBA.....	360
Ibragimov Sardorbek Xusanovich	
Анализ цифровой трансформации и её влияния на привлечение инвестиций в регионы Узбекистана.....	365
Рахмонова Дурдона Хасан кизи	
Korxona moliyaviy salohiyatini baholashning statistik tahlili.....	370
M.O. Musurmonova	
DIRECTIONS FOR IMPROVING THE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM OF THE BANKING SYSTEM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	377
Kadirov Lutfulla Khalimovich	
PROBLEMS OF EMPLOYMENT IN THE LABOR MARKET OF UZBEKISTAN AND STRATEGIC DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION.....	381
Sharopov Temirmalik Rustam o'g'li	
"YASHIL" IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ORQALI QASHQADARYO VILOYATI SANOAT KOMPLEKSINI TAKOMILLASHTIRISH	385
U.Shukurov	
FOREIGN EXPERIENCES IN ATTRACTING INVESTMENTS IN SERVICE INDUSTRIES	390
Hazratkulov Shahboz Boboqul ogli	
YASHIL IQTISODIYOTDA TA'LIMNING ROLI.....	394
Babayeva Lola Ibragimovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHI UCHUN DAVLAT TOMONIDAN YARATILAYOTGAN IMKONIYATLAR.....	398
Xudoyorov Azizbek Avaz o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI YAXSHILASHNING XORIY TAJRIBASI.....	404
Safarov Sh. S.	
IJTIMOYIY MENEJMENTDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI.....	408
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Davronova Farangiz	
«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ: КАЗНАЧЕЙСКИЙ КОНТРОЛЬ В БЮДЖЕТНОМ ПРОЦЕССЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ»	415
Файзуллаева Зилола Равшановна, Д.Х. Пулатов	
YANGI O'ZBEKISTONDA YASHIL RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING ASOSIY JIHATLARI.....	421
Urozoza Shaxlo Hasan qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH MASALALARI: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	427
Safarov Shoxrux Sattor o'g'li	
PROSPECTS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF HUMAN RESOURCES IN UZBEKISTAN.....	431
Alimardonova Gulfizoda Alimardon kizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KAPITAL QO'YILMALAR HISOBINI TO'G'RI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI.....	434
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
QASHQADARYO VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA ISTIQBOLLARI	441
Berdimurodova Farzona Bahodir qizi, Sh. Xolliyev	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BIZNES VA IQTISODIYOTDAGI ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	446
Davronova Farangiz Ilhom qizi	

ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA PUL VA BANK TIZIMLARINI TASHKIL ETISHNING ISTIQBOLLARI HAMDA AHAMIYATI	452
Axtamova Ozoda Ulug'bek qizi, Cho'liyeva Gulsanam Yulchi qizi, G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI: TARKIBIY O'ZGARISHLARNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	460
N. Qo'ziboyeva	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI TARKIBIY O'ZGARISHLAR ORQALI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI.....	466
Vayskulov Ramazon Alisher o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZM KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY INTEGRATSIYA.....	470
Xushvaqtov Ramziddin	
ILMIY SALOHİYAT VA OLIY TA'LIM SIFATINING UZVIY BOG'LIQLIGI: TAHLIL VA TAVSIYALAR	476
Muratov A'zam Alisher o'g'li, Ochilov Akram Odilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: GREEN CREDIT	480
Eshtemirova Ma'rifat Akram qizi, Kabilova Shaxnoza Jurayevna	
DEHQON XO'JALIGI MAHSULOTLARI NARXLARINING DINAMIKASI VA BOZOR MUVOZANATI MODELLARINI QO'RISH.	483
Ergashov Yashnarbek Istamovich	
The Role of Renewable Energy in the Green Economy.....	488
Khudoyberdiyeva Olima, Yakhshikulova Mokhinur	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish: asosiy muammolar va imkoniyatlar	494
Jumanazarov Asilbek Utkirbek o'g'li, Ulug'bek Eshmaxmatov	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBAT USTUNLIGI ORQALI BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASH OMILLARI	498
Ro'ziqulov Jamshid Ulug'bek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INSON RESURLARINI BOSHQARISH SIYOSATINING ZAMONAVIY TRENDLARI HAMDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	504
Shodiyev Jahongir	
YASHIL IQTISODIYOT: O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	509
Babayeva Lola Ibragimovna, Sh. S. Sa'dullayev	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA MAHSULOTLAR INTENSIV RIVOJLANISHINI TA'MINLASH JARAYONLARI	512
Saburov Jumanazar Salievich	
SUG'URTA XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI VA MEXANIZMLARI.....	516
E.Sobirov	
"YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ORQALI TABIIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA IQTISODIY FAOLIYATNING ATROF-MUHITGA SALBIY TA'SIRINI KAMAYTIRISH	520
Xo'janova Gulshoda Otamurodovna	
QISHLOQ JOYLARDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	526
Dilafuz Taylakova	
KORXONALARDA EKOLOGIK INVESTITSION LOYIHALARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI TAHLILI.....	532
Ulashov Aliboy Rashid o'g'li	
YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BANK VA MOLIYAVIY TIZIMLAR UCHUN YANGI IMKONIYATLAR TAHLILI HAMDA KELGUSIDAGI ISTIQBOLLARI	538
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Alarov Asilbek Oybek o'g'li	
SANOAT KORXONALARINING EKOLOGIK BARQARORLIGI VA EKOLOGIK IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH MASALALARI.....	545
O'rinov Diyor, Xolliyev Sh.B.	

YASHIL IQTISODOYOT VA UNDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR.....	549
Erminov Elbek Erkin o'gli, Yaxshiqulova Moxinur Toxir qizi	
XIZMATLAR SOHASIDA KADRLARNING TUTGAN O'RNI	553
Turayeva Nargiza Rustamovna	
IQTISODIYOTDA TARKIBIY O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	557
G.P.Erkayeva, N.H.Qo'ziboyeva	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHNING AHAMIYATI VA O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI	560
Samadova Jasmina Sherali qizi, Sh. Xolliyev	
"YASHIL" ENERGETIKA VA "YASHIL" IQTISODIYOT.....	564
Qarshiyeva Dilsora Ismoil qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
MAMLAKAT BUDJETINING SHAKLLANISHI VA DAROMADLAR TAQSIMOTINING IQTISODIYOTDAGI ROLI	569
Ashirqulova Sevinch Sarvar qizi, Sh. Xolliyev	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	574
Urozoova Shahlo Hasan qizi, Rahmonova Tillaoy Malik qizi	
"YASHIL" IQTISODIYOT INNOVATSION RIVOJLANISHINING KO'RSATGICHLARI.....	579
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION FAOLIYATNI TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	583
Mirzayev Qulmamat Djonuzoqovich, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich, Eshquvvatova Nodira Abdullayevna	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA IQTISODIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	588
Mirzayev Qulmamat Djonuzoqovich, Eshquvvatova Nodira Abdullayevna	
СТРАТЕГИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНА: РОЛЬ ИННОВАЦИЙ И ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА В ЭПОХУ НООНОМИКИ.....	593
Чекулаева Кристина	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОБЕСПЕЧЕНИЮ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ПРИ ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	599
Чекулаева Кристина	
YASHIL IQTISODIYOT – MAMLAKAT TARAQQIYOTINING ASOSIY OMILI.....	605
Oybek Hamdamov, Qosimov Jahongir	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALI SIFATINI OSHIRISHDA TA'LIMNING AHAMIYATI	608
M.Ostanova, Ro'ziyev Ramshid	
MODERN LEGAL BASIS FOR THE EFFICIENT USE OF FINANCIAL RESOURCES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN OUR COUNTRY	613
Ismoilova Gulrux, Khayriddinov Shukhrat Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA TABIIY - IQTISODIY MANBAALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMI	617
Mavlonov Shaxzod Shahobiddin o'g'li, Mavlonova Surayyo Xasan qizi	
YANGI O'ZBEKISTONDA SOHALARNI RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	621
Gulrux Arslon qizi Ismoilova, Shuxrat Xayriddinov Botirovich	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini bozorga yetkazishda transport xarajatlarini optimallashtirish yo'llari	625
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Ziyorat turizmi obyektlaridan foydalanishda "Halol" standartlar bo'yicha baholash.....	629
Zaripov Toxirjon Yusufboy o'g'li	
O'zbekiston sug'urta bozori infratuzilmasini takomillashtirish.....	633
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
Barqaror iqtisodiy o'sishni taminlashda davlat budjetining ahamiyatini oshirish yo'llari.....	637
Sheraliyev Nurbek Jumanazarovich	

TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH JARAYONI VA KREDITLASH AMALIYOTI TAHLILI	640
Sultonova Sevara Faxriddinova	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MISOLIDA MILLIY MOLIYA BOZORINING SHAKLLANISHI VA BARQAROR RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	643
Samadov Temur Oybek o'g'li	
AN'ANAVIY KURASH VA DYUZDO: TEXNIK VA FALSAFIY JIHATDAN TAQQOSLAMA TAHLIL	647
Tangriyev Abdullo Tovashovich	
DIGITAL SECURITY AND CYBER THREAT FACTORS IN THE TOURISM INDUSTRY	650
Olimov Davron Olimovich	
JAHON SAVDO TASHKILOTI SIYOSATINING RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR IQTISODIYOTIGA TA'SIRI	653
Jalolov Umidjon Xudoyberdi o'g'li, Yegamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ В КОНТЕКСТЕ УКРЕПЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УЗБЕКИСТАНА	657
Турсунбоева Нилуфар Отабековна	
QISHLOQ XO'JALIGIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI	659
Faxriddinov Bahriddin	
AGROLOGISTIKA TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHNING AGROEKSPORT SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	663
Faxriddinov Bahriddin	
MINTAQAVIY IQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA INSON KAPITALI VA IJTIMOY SALOHİYATNING O'RNI	667
Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
XORIJIY INVESTITSİYALARINING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI	670
Srajjidinova Nodira Shavkatovna	
STRESS-TESTLASH AMALIYOTI VA UNING TIJORAT BANKLARI BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASHDAGI ROLI	675
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
MAMLAKATIMIZDATURIZM SOHASIGA INVESTITSİYALAR KIRITILISH HOLATI VA SOHADAGI O'ZGARISH TENDENSIYALARI	679
Salomov Farrux Komil o'g'li, Hasanova Parvina	
"AKADEMIK KO'NIKMA VA KASBIY KOMPETENSIYA" FANIDA MUSTAQIL TA'LIMNING PEDAGOGIK MODELLARI: ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAHLIL VA TAKLIFLAR	683
Doniyorova Gulnoza Anvar qizi	
TA'LIM TIZIMINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH ORQALI INSON KAPITALINI MUSTAHKAMLASH	688
Oripova Madinabonu Mansur qizi	
REKLAMADA RANG VA PSIXOLOGIYA	691
Muxtorxonova Ozoda Axror qizi	
GO'SHT VA SUT ISHLAB CHIQRISHNI RIVOJLANITIRISH YO'NALISHLARI	694
Qurbonov Alisher Boboqulovich, Abdullaev Jasur Jabborovich	
CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR INVENTORY AUDIT AND CONTROL	699
Nigora Alimkhanova	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	703
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI BAHOLASHDA TAHLILIY USULLARNING AHAMIYATI	708
Alimxanova Nigora Alimxanovna	
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ И УСЛОВИЯ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: АНАЛИЗ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА И ИХ ТРАНСФОРМАЦИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	712
Хусайнов Равшан Рахимович	

EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA EKOPOLISIYA ORGANINING HUQUQIY VA INSTITUTIONAL ASOSLARI	804
Nosirov Ilhom Abbasovich, Ochilov Akram Odilovich	
BRENDLASHNING MILLIY DARAJADAGI TALQINI VA TURIZMGA TA'SIRI	810
Sunnatova Sevara Sirojiddin qizi, Ro'ziboyeva Kamola Jahongir qizi, Qosimov Jahongir Ro'ziboyevich	
"QISHLOQ XO'JALIGIDA YASHIL TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI"	815
Xusainov Oybek Djabbarovich	

EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA EKOPOLISIYA ORGANINING HUQUQIY VA INSTITUTIONAL ASOSLARI

Nosirov Ilhom Abbasovich

i.f.d. (DSc), Farg'ona davlat texnika universiteti "Menejment va marketing" kafedrası professori

E-mail: nosirovilomzon@gmail.com

ORCID ID: 0000-1234-5678-9101

Ochilov Akram Odilovich

i.f.d. (DSc), professor,

Qarshi davlat universiteti "Iqtisodiyot" kafedrası mudiri

E-mail: akram.oo@mail.ru

ORCID ID: 0009-0004-9254-188X

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasi tizimida shakllanayotgan Davlat ekologik nazorat inspeksiyasi (Ekopolitsiya) institutining huquqiy asoslari va institutsional modeli tahlil qilingan. "O'zbekiston – 2030" strategiyasi, PQ-184-son qaror, Ekologiya qo'mitasi va Ekopolitsiyaga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar hamda ommaviy axborot manbalari asosida mazkur tuzilmaning maqomi, vakolatlari va boshqaruv tizimi ochib berilgan. Tadqiqotda normativ-huquqiy, doktrinal, institutsional va qiyosiy-huquqiy tahlil usullari qo'llanilgan, jumladan OECD, EFFACE hamda Italiya Carabinieri "environmental police" modeli bilan qiyosiy o'rganish amalga oshirilgan. Xulosalarga ko'ra, Ekopolitsiya profilaktika, monitoring va ijroni birlashtirgan gibrid huquqni muhofaza qiluvchi organ sifatida shakllanmoqda, biroq kuch ishlatish vakolatlari, inson huquqlari, institutsional koordinatsiya va kadrlar salohiyatiga oid qator xatarlar saqlanib qolmoqda.

Kalit so'zlar: ekopolitsiya, ekologik huquq, ekologik xavfsizlik, davlat ekologik nazorati, institutsional model, ekologik jinoyatlar, ekologik moslikni ta'minlash.

Abstract: This article analyzes the legal basis and institutional model of the State Environmental Control Inspectorate (Ecopolice) institute being formed within the system of the National Committee for Ecology and Climate Change in Uzbekistan. Based on the "Uzbekistan–2030" strategy, Resolution No. PQ-184, normative and legal documents on the Ecology Committee and the Ecopolice, as well as mass media sources, the status, powers and management system of this structure are identified. The study uses methods of normative-legal, doctrinal, institutional and comparative legal analysis, including a comparative study of the experiences of the OECD, EFFACE and the Italian Carabinieri "environmental police". According to the conclusions, the Ecopolice is being formed as a hybrid law enforcement agency combining prevention, monitoring and enforcement, but risks related to the use of force, human rights, coordination and personnel capacity remain.

Key words: ecopolice, environmental law, environmental security, state environmental control, institutional model, environmental crimes, ensuring environmental compliance.

Аннотация: В статье анализируются правовые основы и институциональная модель формируемого в системе Национального комитета по экологии и изменению климата Узбекистана института Государственной инспекции по контролю за охраной окружающей среды. На основе стратегии «Узбекистан–2030», постановления №ПП-184, нормативно-правовых документов об Экологическом комитете и Экополиции, а также материалов средств массовой информации раскрываются статус, полномочия и система управления данной структуры. В исследовании используются методы нормативно-правового, доктринального, институционального и сравнительно-правового анализа, в том числе сравнительное изучение опыта ОЭСР, EFFACE и итальянской «экологической полиции» карабинеров. Согласно выводам, Экополиция формируется как гибридный правоохранительный орган, сочетающий профилактику, мониторинг и правоприменение, однако сохраняются риски, связанные с применением силы, правами человека, координацией и кадровым потенциалом.

Ключевые слова: экополиция, экологическое право, экологическая безопасность, государственный экологический контроль, институциональная модель, экологические преступления, обеспечение соблюдения экологического законодательства.

KIRISH

So'nggi yillarda ekologik xavfsizlik, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishiga moslashuv masalalari O'zbekiston davlat siyosatining strategik yo'nalishlaridan birini tashkil etmoqda. "O'zbekiston – 2030" strategiyasida atrof-muhitni himoya qilish, tabiiy resurslardan barqaror foydalanish, yashil iqtisodiyotga o'tish va ekologik boshqaruvning institutsional asoslarini kuchaytirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. 2025-yil 15-mayda qabul qilingan PQ–184-son qaror bilan esa 2030-yilgacha bo'lgan davrda aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish konsepsiyasi tasdiqlanib, unda davlat ekologik nazoratini kuchaytirish, davlat inspektorlariga maxsus unvonlar berish, inspeksiya faoliyatini raqamlashtirish va jamoatchilik ishtirokini kengaytirish vazifalari belgilandi [1–2].

2025-yil 19-noyabrdagi Prezident qarori bilan Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasi (keyingi o'rinlarda — Ekologiya qo'mitasi) tashkil etildi hamda uning tarkibida Davlat ekologik nazorat inspeksiyasi — Ekopolitsiya to'g'risidagi nizom tasdiqlandi. Shu tariqa, O'zbekistonda ekologik xavfsizlikni ta'minlash va bu yo'nalishdagi huquqbuzarliklarning oldini olish hamda ularga qarshi kurashishga ixtisoslashgan, politsiya tipidagi alohida institut — Ekopolitsiya shakllanmoqda [3–5].

Ekologik huquq sohasidagi milliy va xorijiy tadqiqotlar ekologik munosabatlarning o'ziga xos tabiati (ekotizimlar, umumiy resurslar, transchegaraviy ta'sir) davlat nazoratini amalga oshirishda ixtisoslashgan organlar, maxsus usullar va ijro mexanizmlarini talab qilishini ko'rsatadi [7–9]. Tadqiqotchilar ekologik jinoyatlar va huquqbuzarliklar jamiyat va davlat manfaatlariga yuqori xavf tug'dirishini, ularga qarshi kurashishda huquqiy, institutsional va tarbiyaviy mexanizmlar o'zaro bog'liq bo'lishi zarurligini ta'kidlaydilar [7–8].

Tadqiqotning maqsadi — O'zbekistonda Ekopolitsiya institutining shakllanish jarayonini huquqiy va institutsional nuqtai nazardan ilmiy tahlil qilish, uni xalqaro tajribadagi ekologik politsiya va ekologik nazorat organlari modellariga qiyoslagan holda baholash hamda mazkur institutning ustun va muammoli jihatlari aniqlashdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

- Ekopolitsiyani tashkil etishning milliy huquqiy asoslarini o'rganish;
- Ekopolitsiya institutsional modelining tuzilishini (tashkiliy o'rni, vakolatlari, hududiy tuzilmasi) tahlil qilish;
- Italiya, Yevropa Ittifoqi va OECD tavsiya etadigan ekologik moslikni ta'minlash mexanizmlari bilan qiyosiy tahlil o'tkazish;
- Milliy va xalqaro tajriba uyg'unligini inobatga olgan holda Ekopolitsiya faoliyatining potensial ustunliklari va xatarlarini baholash;
- Ekopolitsiya instituti samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda kompleks, ko'p bosqichli ilmiy-uslubiy yondashuv qo'llanildi. Metodologiya quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

1. Normativ-huquqiy tahlil

Avvalo Ekopolitsiya institutining huquqiy poydevorini tashkil etuvchi milliy me'yoriy-huquqiy hujjatlar tizimi o'rganildi:

- "O'zbekiston – 2030" strategiyasiga doir PF–16-son Farmon [1];
- PQ–184-son qaror bilan tasdiqlangan ekologik madaniyatni yuksaltirish konsepsiyasi [2];
- Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasi faoliyatini tashkil etish to'g'risidagi Prezident qarori [3];
- Ekopolitsiya instituti haqida ommaviy axborot vositalarida berilgan rasmiy sharh va izohlar (Kun.uz, Advice.uz va boshqalar) [4–5];
- Davlat ekologik nazorati va ekologik javobgarlikka oid amaldagi qonunlar, jumladan "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonunning kuch ishlatish tartibiga doir normalari.

Mazkur hujjatlarning moddiy (huquqiy maqom, vakolatlar) va funksional (nazorat, profilaktika, ijro) bloklari tizimli ravishda tahlil qilindi. Natijada Ekopolitsiyaning huquqiy maqomi, uning Ekologiya qo'mitasi tizimidagi o'rni, prokuratura va ichki ishlar organlari bilan o'zaro munosabati ilmiy-huquqiy kategoriya sifatida qayta talqin etildi.

2. Doktrinal (ilmiy-nazariy) tahlil

Ekologik huquq, ekologik jinoyatlar va ekologik boshqaruv bo'yicha o'zbek, rus va xorijiy mualliflar ishlari tahlil qilindi. Xususan:

- "Ekologiya huquqi"ga oid milliy darslik va qo'llanmalar [7–8];
- S.A. Bogolyubov tahriri ostidagi "Ekologicheskoe pravo" darsligi [9];
- Sarbinaz [10] va boshqa mualliflarning O'zbekiston ekologik huquqining shakllanishi va xalqaro standartlar bilan uyg'unlashuviga bag'ishlangan maqolalari [11];

– Ekologik jinoyatlar va jinoiy ijroni o'rgangan zamonaviy tadqiqotlar [17–19].

Doktrinal tahlil Ekopolitsiya institutini zamonaviy ekologik huquq konsepsiyalari — ekologik moslikni ta'minlash, ekologik javobgarlik, profilaktika va profilaktik huquq nazariyalari bilan bog'lash imkonini berdi.

3. Qiyosiy-huquqiy va institutsional tahlil

Tadqiqotning muhim qismi sifatida quyidagilar o'rganildi:

– OECDning ekologik moslikni ta'minlashga oid tavsiyalari [12–14];

– Yevropa Ittifoqidagi EFFACE loyihasi doirasida Italiyadagi ekologik jinoyatlarga qarshi kurash amaliyoti bo'yicha hisobot [16];

– Italiya Carabinieri “for the Environment and Sustainability” bo'linmasining faoliyati haqidagi manbalar [15–16].

Ular asosida ekologik politsiya va ekologik inspeksiya modellarining quyidagi turlari ajratildi:

– vazirliklar tarkibidagi klassik ekologik inspeksiyalar;

– politsiya tipidagi maxsus bo'linmalar (Carabinieri, environmental enforcement units);

– gibrid modellar (inspeksiya + politsiya vakolatlari).

O'zbekistondagi Ekopolitsiya institutining tashkiliy joylashuvi, vakolatlari, kuch ishlatish huquqi va hududiy tuzilmasi mazkur modellar bilan qiyosiy ravishda baholandi.

4. Mantiqiy, tizimli va funksional yondashuv

Ekopolitsiya faoliyati nafaqat yuridik, balki funksional tizim sifatida ham tahlil qilindi. Bunda:

– “Enforcement pyramid” (targ'ibot – monitoring – ijro) modeli [12–14];

– huquqbuzarliklarning oldini olish (profilaktika) va javobgarlik choralarini qo'llash o'rtasidagi muvozanat [7–8, 17–19]

asosiy konseptual yondashuv sifatida qo'llanildi. Ekopolitsiya vazifalarining ushbu piramidadagi bosqichlar bilan o'zaro bog'liqligi, profilaktika, tekshiruv, ma'muriy va jinoiy choralar tizimi tahlil qilindi.

5. Tadqiqotdagi metodik va axborot cheklovlar

Tadqiqot jarayonida bir qator cheklovlar mavjud bo'ldi, jumladan:

– Ekopolitsiya instituti nisbatan yangi bo'lgani sababli, uning amaliy natijalari bo'yicha to'liq statistik baza shakllanmagan;

– jinoiy ishlar materiallari va ichki xizmat yo'riqnomalari ochiq emasligi bois tahlil asosan ochiq normativ-huquqiy hujjatlar, OAV va ilmiy manbalar bilan chegaralangan;

– xalqaro qiyosiy materiallar asosan OECD, EI va Italiya tajribasi bilan chegaralangan, boshqa mintaqalar (Lotin Amerikasi, Janubi-Sharqiy Osiyo) bo'yicha ma'lumotlar maqolada chuqur yoritilmagan.

Shunga qaramay, qo'llanilgan kompleks metodologiya Ekopolitsiya institutini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan baholash uchun yetarli asos yaratdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Milliy strategiya va konsepsiya hujjatlari Ekopolitsiyani barpo etish zaruratini belgilab berdi [1–2]. Prezident qarori va Ekopolitsiya to'g'risidagi nizom ushbu institutning huquqiy maqomini aniqlab, uni Ekologiya qo'mitasi tarkibidagi maxsus bo'linma sifatida belgiladi. Prokuraturadan 40 ta shtat birligining o'tkazilishi orqali huquqiy nazorat funksiyalarining bir qismi ekologik organ doirasida markazlashtirildi [3–5]. Ekopolitsiyaga kuch ishlatish, maxsus vositalar va quroldan foydalanish huquqi berilishi, faoliyatning bodi-kameralar orqali yozib borilishi kabi normalar uni politsiya-tipdagi tuzilma bilan yaqinlashtiradi. Biroq kuch ishlatish tartibiga doir me'yorlar hozircha “Ichki ishlar organlari to'g'risida”gi Qonundagi umumiy qoidalarga bog'langan [5].

Tahlil natijasida Ekopolitsiya modelining quyidagi tarkibiy belgilari ajratildi:

– vertikal boshqaruv (Ekologiya qo'mitasi raisi — Ekopolitsiya boshlig'i);

– prokuraturadan funksional transfer (ekologik nazorat bo'yicha ayrim shtatlar);

– hududiy tuzilmani tabiiy-ekologik hududlar asosida shakllantirish (ma'muriy chegaralar emas, balki suv havzalari, tog' tizmalari, o'rmon massivlari kesimida);

– politsiyaga xos vakolatlari (kuch ishlatish, qurol, tezkor shtab);

– profilaktika, monitoring va ijroni birlashtiruvchi gibrid funksiyalar [12–14].

2023–2025-yillardagi rasmiy hisobotlar mavjud inspeksiya modelining faol ekanini ko'rsatadi: minglab reydlar, o'n minglab huquqbuzarlik holatlari va katta miqdordagi jarimalar qo'llangan [6]. Biroq jinoyat va huquqbuzarliklar sonining yuqoriligi mavjud profilaktika mexanizmlarining yetarli samaraga ega emasligidan dalolat beradi. Ekopolitsiya joriy qilinishi aynan shu muvozanatni o'zgartirishga — profilaktika va moslikni ta'minlashni kuchaytirishga qaratilgan institutsional islohot sifatida namoyon bo'ladi.

Ekologik huquq nazariyasida atrof-muhitni muhofaza qilish davlat faoliyatining alohida sohasi sifatida qaraladi; u iqtisodiy, ijtimoiy va xavfsizlik funksiyalari bilan chambarchas bog'liq. S.A. Bogolyubov va hammualliflar ta'kidlaganidek, ekologik munosabatlar obyekti sifatida tabiat va ekotizimlar “mulk” yoki “oddiy

moliyaviy” obyektlarga nisbatan boshqacha huquqiy rejimni, jumladan, davlat nazorati va javobgarlikning maxsus shakllarini talab qiladi [9].

O‘zbek olimlari (Shodimetov, Tursunov, Xolmuminov) ekologik huquqbuzarliklarga qarshi kurashishda ma’muriy va jinoiy javobgarlikni kuchaytirish bilan birga, eng muhimi — profilaktika, axborot-targ‘ibot va aholining ekologik madaniyatini oshirish zarurligini ta’kidlaydi [7–8]. Ekopolitsiya institutining “huquqbuzarliklar profilaktikasi” funksiyasini o‘zining markaziy vazifalaridan biri sifatida belgilashi aynan ushbu doktrinal yondashuv bilan uyg‘unlashadi [5].

OECD tadqiqotlari va tavsiyalariga ko‘ra, ekologik moslikni ta’minlash tizimlari quyidagi modellar orqali amalga oshiriladi:

- markazlashgan inspeksiya organlari (vazirlik tarkibida);
- tarmoq inspeksiyalari va politsiya/prokuratura bilan hamkorlik modellari;
- politsiya-tipdagi maxsus ekologik tuzilmalar (environmental police) [12–14].

Italiyadagi Carabinieri “for the Environment and Sustainability” bo‘linmasi ushbu politsiya-tipdagi modelning yaqqol namunasi bo‘lib, unda jinoyatlarni tergov qilish, tezkor choralar ko‘rish, dalil to‘plash va ekologik jinoyatlarning oldini olish vakolatlari birlashgan [15–16].

O‘zbekistondagi Ekopolitsiya institutsional jihatdan to‘liq mustaqil politsiya organi emas — u Ekologiya qo‘mitasi tarkibiy bo‘linmasi, biroq unga politsiyaga xos vakolatlar (kuch ishlatish, qurol, tezkor shtab) berilgan. Shu bois, milliy model gibrid tip sifatida tavsiflanadi:

- inspeksiya va monitoring — ekologik organ modeliga xos;
- kuch ishlatish va maxsus vositalar — politsiya modelining belgisi;
- prokuraturadan o‘tkazilgan shtatlar — jinoiy huquq va protsessual malaka elementlarini olib kiradi [12–16].

OECDning “environmental compliance assurance” konsepsiyasiga ko‘ra, ekologik moslikni ta’minlash quyidagi asosiy bloklardan iborat:

1. moslikni targ‘ib qilish (informing, advising);
2. moslikni monitoring qilish (inspections, monitoring);
3. ijro choralari qo‘llash (enforcement — ma’muriy va jinoiy sanksiyalar) [12–14].

Ekopolitsiya ushbu piramidaning ikkinchi va uchinchi bosqichlarini birlashtirib, monitoring va ijro mexanizmlarini kuchaytirishga qaratilgan. Biroq konsepsiya talabiga ko‘ra, mazkur mexanizm profilaktika va axborot funksiyalarisiz to‘liq samara bermaydi. Shu sababli Ekopolitsiyaning nafaqat jazo organi, balki ekologik madaniyatni oshirish va moslikni targ‘ib qilishda faol subyektga aylanishi maqsadga muvofiqdir [2, 12–14].

Ekopolitsiya xodimlariga kuch ishlatish, elektroshok qurilmalari va maxsus qurollardan foydalanish huquqining berilishi, bir tomondan, atrof-muhitga katta zarar yetkazishi mumkin bo‘lgan og‘ir huquqbuzarliklarga (ommaviy noqonuniy o‘rmon kesish, zaharli chiqindilarni noqonuniy ko‘mish, brakon‘yerlik) tezkor javob qaytarish zaruratidan kelib chiqadi. Boshqa tomondan, ekologik huquqbuzarliklarning katta qismi ma’muriy-iqtisodiy xususiyatga ega bo‘lganligi bois, ularga nisbatan kuch ishlatish zarurati har doim ham yuzaga kelmaydi [9, 17–19].

Shu nuqtai nazardan, proporsionallik, zarurlik va huquqiy aniqlik tamoyillariga qat’iy amal qilish muhimdir. “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi Qonundagi qoidalarni Ekopolitsiya faoliyatiga qo‘llash o‘tish davridagi yechim bo‘lsa-da, kelgusida Ekopolitsiyaga oid alohida qonun yoki nizomda kuch ishlatishning asoslari, qo‘llash tartibi va nazorat mexanizmlari aniq belgilanishi zarur.

Ekologik huquqbuzarliklarga qarshi kurashishda ko‘p subyektli tizim ishtirok etadi: Ekologiya qo‘mitasi, Ekopolitsiya, ichki ishlar organlari, prokuratura, sudlar, mahalliy hokimiyat organlari. Xalqaro tadqiqotlar ko‘rsatishicha, vakolatlar aniq taqsimlanmasa, “institutsional parchalanganlik” va funktsiyalar dublikatsiyasi samaradorlikni pasaytiradi [16].

Ekopolitsiya prokuraturadan o‘tgan shtatlar orqali huquqiy salohiyatni kuchaytirsada, IIO va prokuratura bilan o‘zaro hamkorlik protokollarini ishlab chiqish, qo‘shma tekshiruvlar, ma’lumot almashinuvi va jinoyat ishlari bo‘yicha hamkorlik mexanizmlarini aniq huquqiy tartibga solish talab etiladi [14].

Bundan tashqari, kadrlar salohiyati va texnik ta’minot muammosi ham dolzarbdir. OECD materiallarida ko‘plab davlatlarda ekologik inspeksiya va politsiya organlarida resurs yetishmovchiligi, malaka muammolari va yuqori yuklama mavjudligi qayd etilgan. Ekopolitsiyani 2025–2027-yillarda maxsus texnika va transport bilan ta’minlash rejasi muhim qadam bo‘lsada, bunga parallel ravishda muntazam malaka oshirish, xalqaro tajriba almashish, kasbiy etika va inson huquqlari bo‘yicha o‘quv dasturlarini shakllantirish zarur.

Ekologik politsiya va inspeksiyalarning samaradorligi ko‘p jihatdan jamoatchilik ishonchiga bog‘liq. Interpol va Oryx jurnalida qayd etilishicha, ekologik jinoyatlar ko‘pincha “ko‘rinmas jinoyatlar” sifatida qolib ketadi va jamoatchilik hamda OAV e’tiborini kam jalb qiladi [19]. Shu bois Ekopolitsiya faoliyati natijalarini (reydlar soni, aniqlangan huquqbuzarliklar, da’vo summolari, tiklash ishlari) ochiq e’lon qilish, interaktiv xaritalar va onlayn hisobotlar orqali axborot berish, fuqarolar murojaatlariga tezkor javob tizimini yo‘lga qo‘yish jamoatchilik

ishonchini mustahkamlash uchun muhimdir [14]. Bodi-kameralardan foydalanish ham shaffoflikni oshirish va korrupsiya xavflarini kamaytirishga xizmat qilishi mumkin, biroq yozuvlarni saqlash, foydalanish va jamoatchilik nazorati mexanizmlari aniq belgilanishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda Ekopolitsiya instituti ekologik xavfsizlikni ta'minlash, ekologik qonunlarga rioya etilishi ustidan nazoratni kuchaytirish va huquqbuzarliklarning oldini olishga ixtisoslashgan, huquqni muhofaza qiluvchi maxsus gibrid organ sifatida shakllanmoqda. Institutsional jihatdan u Ekologiya qo'mitasi tarkibida faoliyat yuritadi hamda prokuraturadan o'tkazilgan shtatlar va politsiyaga xos vakolatlar orqali inspeksiya va ijro funksiyalarini birlashtiradi. Bu model xalqaro amaliyotdagi environmental police va environmental inspectorate o'rtasidagi o'rta (gibrid) tip sifatida tavsiflanishi mumkin [16].

Ekologik huquq nazariyasi va xalqaro tadqiqotlar ekologik moslikni ta'minlashda jazolash va profilaktika, ma'muriy va jinoiy ijro, davlat nazorati va jamoatchilik ishtiroki o'rtasidagi kompleks o'zaro bog'liqlikni ta'kidlaydi. Ekopolitsiyaning profilaktik funksiyalarini kuchaytirishi ushbu global tendensiyaga mos keladi. Biroq kuch ishlatish vakolati, inson huquqlarini himoya qilish mexanizmlari, institutsional koordinatsiya, kadrlar salohiyati va jamoatchilik ishonchi bilan bog'liq bir qator muammo va xatarlar mavjud bo'lib, ularni huquqiy va tashkiliy jihatdan hal etish Ekopolitsiya samaradorligini belgilovchi hal qiluvchi omillardan hisoblanadi.

Amaliy takliflar

1. Huquqiy asoslarni takomillashtirish
 - Ekopolitsiya vakolatlari, ayniqsa kuch ishlatish, tintuv, hujjat talab qilish, ma'muriy bayonnoma rasmiylashtirish tartiblari bo'yicha aniq, batafsil va inson huquqlari kafolatlariga mos mustahkam huquqiy bazani yaratish (alohida Qonun yoki kompleks Nizom orqali).
 - Kuch ishlatishning asoslari, chegaralari va nazorati bo'yicha alohida normalarni belgilash.
2. Institutsional koordinatsiyani kuchaytirish
 - Ekopolitsiya, Ichki ishlar organlari, prokuratura va sudlar o'rtasida ekologik ishlarni yuritish bo'yicha yagona hamkorlik protokollarini ishlab chiqish.
 - Jinoiy va ma'muriy ishlar bo'yicha ma'lumot almashinuvi, qo'shma tekshiruvlar va tezkor muvofiqlashtirishni ta'minlaydigan "compliance assurance" platformasini joriy etish.
3. Kadrlar tayyorlash va institutsional salohiyatni oshirish
 - Ekologiya, huquq, kriminalistika, IT va inson huquqlari yo'nalishlarini birlashtirgan maxsus o'quv dasturlarini yaratish.
 - TDIUU, boshqa OTMLar, malaka oshirish markazlari bilan integratsiyalashgan tayyorgarlik va qayta tayyorlash tizimini shakllantirish.
 - Xodimlarni zamonaviy texnika, transport va IT infratuzilmasi bilan bosqichma-bosqich ta'minlash.
4. Shaffoflik va jamoatchilik ishonchini kuchaytirish
 - Ekopolitsiya faoliyati natijalari bo'yicha ochiq hisobotlarni (yillik, choraklik), interaktiv xaritalar, statistik ma'lumotlar va onlayn monitoring tizimlarini joriy etish.
 - Jamoatchilik kengashi yoki maslahatchi organini tashkil etib, fuqarolik jamiyati ishtirokini kengaytirish.
 - Bodi-kameralardan foydalanish bo'yicha ma'lumotlarni saqlash, ulardan foydalanish va jamoatchilik nazorati mexanizmlarini aniq tartibga solish.
5. Ekologik madaniyat va profilaktika tizimini kuchaytirish
 - Maktablar, OTMLar, mahalla va OAV bilan hamkorlikda "eko-xavfsizlik", "chiqindilar madaniyati", "yashil shahar" kabi dasturlarda Ekopolitsiya ishtirokini institutsionallashtirish.
 - Huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan targ'ibot, maslahat va "eko-moslik" bo'yicha keng ko'lamli axborot kampaniyalarini amalga oshirish.
6. Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish
 - Interpol, UNEP, OECD, shuningdek qo'shni davlatlarning ekologik politsiya va inspeksiya organlari bilan qo'shma treninglar, operatsiyalar va tajriba almashuv dasturlarini yo'lga qo'yish.
 - Ekopolitsiyani global ekologik ijro tarmoqlariga integratsiya qilish, ekologik jinoyatlarga qarshi kurash bo'yicha xalqaro ma'lumot almashuvini kuchaytirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. PF-16-son Farmon – "Ўзбекистон-2030" стратегиясини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида. Lex.uz, 30.01.2025. <https://lex.uz/docs/7369703>
2. PQ-184-son Qaror – "2030 йилгача бўлган даврда аҳолининг экологик маданиятини юксалтириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида", 15.05.2025. Lex.uz. <https://lex.uz/docs/7528761>
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти. "Экология ва иқлим ўзгариши миллий қўмитаси фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Qaror, 19.11.2025. President.uz. <https://president.uz/uz/lists/view/8690>

4. “Экология вазирлиги ҳукумат таркибидан чиқарилиб, қўмига айлантирилади”, 19.11.2025. Advice.uz. <https://advice.uz/uz/news/2611>
5. Kun.uz. “Ўзбекистонда экополиция ташкил этилмоқда”, 19.11.2025. <https://kun.uz/kr/news/2025/11/19/ozbekiston-da-ekopolitsiya-tashkil-etilmoqda>
6. “Davlat ekologik nazorat inspeksiyasi tomonidan 3500 dan ortiq reytd tadbirlari o'tkazildi”, 03.07.2025. Gov.uz. <https://gov.uz/oz/eco/news/view/64334>
7. “ЭКОЛОГИЯ ХУҚУҚИ” дарслиги. Renessans-edu.uz, 2024. https://renessans-edu.uz/files/books/2024-11-30-11-23-47_e4259e1f46e3cdb6b020636259075454.pdf
8. Турсунов Х.Т., Рахимова Т.У. “Экология” ўқув қўлланма, Тошкент. 2006. <https://lib.jdpu.uz/storage/uploads/files/Ekologiya.Tursunov.pdf>
9. Боголюбов С.А. (ред.). Экологическое право: учебник для бакалавров. – Москва: Юрайт, 2011. <https://urait.ru/book/ekologicheskoe-pravo-510433>
10. Sarbinaz R. “Formation of National Environmental Law in Uzbekistan.” International Journal of Legal Consciousness, 2024. https://www.google.com/search?sca_esv=d2d90cef6f0104e6&sxsrf=AE3TifOBP1gDovwax_vEfAliaJsfNaE-c2A:1763732073012&q=Sarbinaz+R.+Formation+of+National+Environmental+Law+in+Uzbekistan.+International+Journal+of+Legal+Consciousness.+2024.&sa=X&ved=2ahUKEwiinMP9rYORAXBPhAIHY66FBwQgwN6BAgQEA
11. Гармонизация экологического законодательства узбекистана с международными стандартами. International Multidisciplinary Journal of Research and Development, 2025. <https://www.ijmrd.in/index.php/ijmrd/article/view/3575>
12. Рекомендация Совета по обеспечению соблюдения природоохранного законодательства (OECD/LEGAL/0494). 2019. <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0494>
13. OECD. Ensuring compliance with environmental regulations in the green economy. 2024 brochure. <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/ensuring-environmental-compliance/brochure-environmental-compliance-assurance-eap-2024.pdf>
14. OECD. Compendium of good practices in promoting, monitoring and enforcing environmental compliance. 2021. <https://www.eu4environment.org/app/uploads/2021/08/OECD-compendium-of-good-practices-in-compliance-assurance.pdf>
15. Carabinieri. “For the Environment and Sustainability.” Institutional brochure. <https://www.bupnet.eu/wp-content/uploads/2025/09/UpSpace-wp4-Cross-country-study-1.pdf>
16. EFFACE Project. “Fighting Environmental Crime in Italy: A Country Report.” 2015. https://efface.eu/sites/default/files/EFFACE_Fighting%20Environmental%20Crime%20in%20Italy/index.pdf
17. Murni P. Обеспечение соблюдения уголовных наказаний в соответствии с законами об охране окружающей среды. Международный журнал права и криминологии, 2024, 4 (07), 5–9. <https://inlibrary.uz/index.php/ijlc/article/view/36852>
18. Liu X. “Criminal enforcement and environmental performance.” Ecological Economics, 2024. <https://www.bohrium.com/paper-details/criminal-enforcement-and-environmental-performance-evidence-from-china/1039212065446690823-9522>
19. Синслаир С.Л., Рубино Э.С., Вериссимо Д. Экологические преступления игнорируются международными правоохранительными органами: анализ «красных уведомлений» Интерпола Орух, 2025. <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:8e1e8126-48a9-4d7e-9139-292f056b6fad>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. aprel. № 3. navbatdan tashqari son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>